

Naročnina
Dnevna izdaja
za kraljevino Jugoslavijo
mesečno 25 Dln
polletno 150 Dln
celoletno 300 Dln
za inozemstvo
mesečno 40 Dln
nedeljska izdaja
celoletno v Jugoslaviji 120 Dln, za inozemstvo 140 D

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana
pisma se ne sprejemajo. Uredništvo
telefon št. 2050, upravnništvo št. 2328

SCLOVENECE

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
1 stolp. peti vrsta
maloglasni po 150
in 2 D. večji oglaš
nad 45 mm višine
po 3 in 4 Dln, v
uredniškem delu
vrednosti po 10 Dln
a pri večjem g
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka
in dneva po prazniku

Informativen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Ceko
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za inzerate, Sarajevski 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Naša filozofija

Kam jadrano — to vprašanje si danes gotovo stavlja vsak, kdor se količkaj čuti odgovornega za usodo naroda, družbe, človeštva. Najbolj mora vsakega kajpada skrbeti usoda one skupnosti, ki ji pripada po krvi in po kateri šele nekaj pomeni v človeški družini. Če s tega stališča motrimo naš položaj, moramo reči, da se nahajamo v veliki moralni krizi, ki pretresa ves narod, najbolj pa njegovo inteligenco. Ozeke notranji stik, v katerem živijo pri nas medseboj vsi sloji, naj so po svojih nazorih, stanovskih interesih ali pa po družabnem položaju še tako diferencirani, povzročajo, da ta kriza zadeva večalimenj vse in vsakega. Je pa ta pretres naših življenjskih osnov seveda posledica moralne obolevnosti kulturnega organizma človeštva sploh.

To opažamo predvsem v malodane splošnem upadanju idealizma, ki izpodbuja človeka, da tudi v najtežjih okoliščinah podredi sebe in svoje koristi etičnim zahtevam skupnosti, blagru svojega bližnjega, notranji rasti naroda, resnični okrepitvi države, ki v njej narod politično živi. Naš današnji človek pomanjkanje vsakega idealnega vrednotenja življenja zakriva pod krilatice, da gleda na svet s »stvarnega vidika«. V resnici obstoja ta stvarnost v tem, da se je ta človek osvobodil ali vsaj skuša osvoboditi vseh moralnih obveznosti, ki jih ima do sečloveka, do družine, do drugih stanov, do ljudske in narodne skupnosti pa da mu je vodilo zadržanja v življenju le največja lastna korist. To je jedro tistega, kar imenujemo sodobni materializem. Človek ne pripada in ne sme več pripadati nikomur ko le sebi: ne čuti se več etično odvisnega ne od najožjega kroga družine, ne od skupine krvno s njim zvezanih sorojakov, ne od institucij, ki narod v njih od veka živi — z eno besedo, od ničesar, kar mu nalaga dolžnosti, ki terjajo, da svoje sebične koristi žrtvuje višim dobrinam. V tem je kriza sodobne Evrope, v tem je tudi naša lastna moralna kriza. Iz brezmejnega sebičnosti posameznika, iz egoizma posameznih interesnih skupin in tvorbi v narodu in državi je razlagati najrazličnejše pojave, ki so prav izrazil znak dekadence.

Vsi pošteni ljudje čutijo, da se mora to preboleti, da je treba energičnega sunka in podviga naših moralnih in kulturnih sil, da se moramo vsi otresti raznih predsodkov in se osvoboditi spon, v katere nas je vkoval zapadni materializem pa njegova utilitaristična filozofija življenja, da so zlasti naši izobraženi sloji dolžni vrniti se k zdravim virom življenja, ki se teko v slovenskem, v jugoslovanskem, v slovanskem narodnem telesu. Zato boli človeka, če bere od časa do časa v naši dnevni publicistiki stvari, ki pričajo, kako smo — proti svojemu lastnemu podzavestnemu hotenju — še globoko pogreznjeni v nazore, ki so slovanski narodni biti tuji in nasprotni, ki so nam storili že toliko zla in nas razkrajali pa razkrajajo dalje s tem, da jih nekateri iz napačne privezanosti na preživele tvorbe in gesla proglašajo za nepremakljive podlage našega kulturnega življenja. In vendar s tem, da vzdržujemo gotove teze takozvane »svobodoumne« filozofije, le pospešujemo zmedo, brezusmerjenost in brezvkoreninjenost sodobnega človeka pa naraščajoči praktični materializem in koristolovske nagone, ki ubijajo pravi patriotizem, narodni idealizem in moralno celotnost ljudstva.

Vseučiliški profesor Veber je davi napisal knjigo, ki po svojem visokem pojmovanju človeka, njega mesta v stvarstvu, njegovih etičnih nalog in dolžnosti v družbi, pomenja naravnost predor tako dolgo zasutih idealističnih stremiljenj — teženja kvišku iz gnote in njenih zakonov — v življenje našega razumnštva. Knjiga je delo slovenskega filozofa, kojega razmišljanje se odlikuje po toliki samosvojesti in samorasiosti, da so mu jo mnogi dozdaj navedli kot libo, kot enostranost preveč nase oprtega, od drugih nezavisnega gledanja. Zda, ko prihaja do rezultatov, ki nasprotujejo nazorom starega liberalizma, ki so se svojčas z največjo nekritičnostjo sprejeli in vzdržujejo z isto površnostjo, dalje, pa se Vebru zopet očituje, da se je dal zvoditi od teologije, da ne misli svobodno, da skoro več ni filozof. In vendar ni Veber zagrešil nič drugega ko da je na osnovi analize našega notranjega življenja in izključno samo na tej osnovi kot znanstvenik s pomočjo samega razuma prišel do zaključka, da je človekova narava po svoji stvaritelju. Če je to kaj tako strašnega, potem tudi Plato ni bil filozof, ni bil filozof Avgustin, nista filozofa ne Kertezij ne Kant, niso mislili filozofično ne Kepler ne Kopernik ne Newton, ni filozof Kierkegaard pa nešteta vrsta mislecev do današnjega dne. Potem ni filozof niti Tomaž Masaryk, kojega filozofija sloni vsa na teizmu, ki postavlja večnega, norme dajajočega Duha in Elos od neumrjočega duha oživljavnega človeka. Kako more tedaj razumnik, ki je učenec Masaryka, odklanjati baš to osnovno misel Franceta Vebra?

Ni tu mesto razvijati to temo v polemičnem smislu. Kajti naš interes je danes drugega značaja. Vebrov kritik je zapisal, da rabimo filozofije, ki bi pomagala človeku živeti. Res; do

Patrijarh na smrtni postelji

Nadžkoj dr. Rodič in belgrajski župnik Wagner pri patrijarhu

Belgrad, 5. apr. k. Stanje patrijarha pravoslavne cerkve Dimitrija je še vedno zelo kritično. Bolnik je deloma v nezvesti. Le redki so trenutki, ko še spoznava svoje najboljše prijatelje. S patrijarhom, ki sedaj leži v zgradbi patriarhije, sočustvujejo vsi meščani ter se sproti informirajo o poteku bolezni. V temu današnjega dne so ga obiskali številni ministri in tuji poslaniki. Ko ga je obiskal bivši ruski poslanik v Belgradu Strandman, je bil patrijarh pri zavesti, prošil ga je, da sporoči njegov pozdrav in blagoslov Rusom.

Sinoči je patrijarh prejel sv. obhajilo. Posebno nevarno je dejstvo, da so popolnoma odpovedale funkcije ledvice. Pri patrijarhovi postelji se stalno nahaja več zdravnikov. Danes dopoldne je dobil patrijarh več injekcij morfija radi umiritve.

Belgrad, 5. apr. r. Patrijarha Dimitrija je danes obiskal belgrajski nadškof dr. R. Rodič.

Položaj londonske konference brezupen

Briand zapusti London — Tudi ameriška delegacija naročila že prostore na parniku — Mussolini odpoklical italijansko delegacijo

London, 5. aprila. n. »Daily Herald« poroča, da je Briand po svojem včerajšnjem razgovoru z MacDonaldom in Hendersonom prišel v telefonskem razgovoru s Tardieuom do prepričanja, da je položaj londonske konference brezupen. Zadnji angleški predlogi niso sprejemljivi, tako da ne bo več mogoče najti formule za interpretacijo čl. 16 pakta Društva narodov.

Pariz, 5. aprila. n. Pariški listi potrjujejo, da so včerajšnja Briandova pogajanja s Hendersonom radi sklenitve varnostnega pakta potekla popolnoma negativno. Sedaj se pričakuje, da bo MacDonald danes v uradni izjavi ne samo odklonil novo interpretacijo čl. 16, temveč tudi dopolnitve h Kellogovemu paktu potom sprejema gotovih sankcijskih določb. Pri tem položaju bo Briand najbrže sklenil, da se vrne v Pariz. Njegov odhod pa bo signal za splošno odpotovanje. Grandi je že prej po »Echu de Paris« izjavil, da Italija že dva tedna nima nobenega interesa za konferenco, »Petit Parisien« pa piše, da so Američani že naročili za dan 22. aprila potne liste na parniku »Leviathan« za povratek v Ameriko.

London, 5. apr. AA. Danes sta se sestala Macdonald in Briand ter razpravljala o vpra-

Prav tako je bil pri njem tudi belgrajski župnik Wagner. Zagrebški nadškof dr. Bauer je brzojavno vprašal o njegovem bolezenskem stanju. Dobil je odgovor, da je patrijarhovo stanje še vedno kritično.

Zdravniško poročilo

Belgrad, 5. aprila. AA. Danes od 16. do 18. ure se je sestal zdravniški svet, ki je objavil o stanju bolezni Nj. Svetosa patrijarha Dimitrija to-le poročilo:

V krvi 2.36 urina, v vodi erotipita, celice v ledvičnem provodniku razpadajo. Bakterij več. Zavest od časa do časa v dokaj močni meri skrajšana. Temperatura normalna in znaša 36,6, žila bije 96 udarcev. Stanje v pljučih neizpremenjeno. Splošno stanje težko in resno. Uremija povečana. — Dr. D. Nikolajević, dr. M. Petrović, dr. S. Nikolajević, dr. Vrbicki.

šanje varnosti in se sporazumela v nekaterih točkah.

Rim, 5. apr. n. Italijanska delegacija je dobila od Mussolinija navodilo, da se najpozneje na velikonočno nedeljo vrne v Rim. To je morda tudi želja Grandija, ki že več časa dvomi v možnost kakega uspeha londonske konference. V Rimu pa se naglašja pri tem, da Italija s tem ne misli zapustiti konference, temveč se smatra, da je angleška vlada sedaj že zadostno poučena o italijanskih načelih, tako da Grandijeva prisotnost ni več potrebna. Grandi se je opravičil s važnimi opravili, ki ga kličejo v Rim. Gre najbrže za to, da hoče Mussolini imeti zunanjega ministra pri sebi, ko se bo v poslanski zbornici razpravljalo o Youngovem načrtu. Pričakovati je, da bo debata, katere pozitivni rezultat je seveda že vnaprej gotov, prekoračila okvir enostavnega Youngovega načrta in da se bo govorilo o evropskem položaju sploh. Domneva se, da bo Grandi v daljšem ekspoziju govoril tudi o londonskih dogodkih, če ne bo Mussolini sam smatral trenutek za ugoden, da bo pri tem preciziral posledice, ki izvirajo iz tega za Italijo.

Čsl. poslanik za jugosl. časnikarje

Belgrad, 5. aprila. k. Tukajšnji češkoslovaški odpravnik dr. Vokač je danes opoldne priredil jugoslovanskim časnikarjem prijateljski banket. Pri tej priliki se je v češkoslovaškem poslaništvu zbralo okrog 50 zastopnikov jugoslovanskega tiska, zastopnikov zunanjega ministva in centralnega presbiroja pri predsedništvu vlade.

Pri tej priliki je imel odpravnik pošte dr. Vokač na zbrane časnikarje tople nagovor. Jugoslovanskemu tisku se je zahvalil za živahno zanimanje za bratsko čehoslovaško državo. S toplimi besedami je omenil krepak razvoj jugoslovanskega tiska, predvsem požrtvovalno delovanje jugoslovanskih časnikarjev, ki so vedno neznani junaki, ki ustvarjajo drugim slavo, sami pa ostanejo zapostavljeni. Končno je želel, da bi socijalna zakonodaja vpoštevala njih težaven položaj in jih podpirala v izvrševanju njihovih velike naloge.

V imenu jugoslovanskih časnikarjev se mu je za prisrčni nagovor zahvalil predsednik JNU

Smodej, ki je naglasil bratsko zvezo med obema državama ter stike med jugoslovanskimi in češkoslovaškimi časnikarji. Nazdravil je odpravniku poslov dr. Vokaču in njegovi soprogi in češkoslovaškemu tisku.

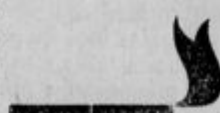
Še nikdar ni bilo zbranih toliko časnikarjev in še nikdar ni vladalo toliko navdušenja in sloge kakor ob priliki tega prijateljskega banketa, ki je potekel v zelo prisrčnem tonu.

Proleterski zakon sprejet

Dunaj, 5. aprila. n. Avstrijski državni zbor je danes končal svoje zimsko zasedanje s tem, da je v tretjem čitanju sprejel tako zvani proleterski zakon. Zadnji socialnodemokratski spreminjevalni predlogi so bili odklonjeni, po posredovanju državnega kanclerja pa pomeni končno besedilo tega zakona že nekakšen kompromis z levico.

letij, kar je velik del naše inteligence zaplaval ko listič vrh valovja po toku filozofije, ki mora v svojih zadnjih posledkih odnesti vso zemljo, na kateri je naš narod raste — tisto kulturo, ki ga označuje kot slovanski in še prav posebno kot jugoslovanski narod, poln tako tihega trpljenja kakor junaškega požrtvovanja, nesebične ljubezni in podvigov, ki jih je zmogla samo duša, ki ne išče koristi, ki dela iz razlogov z dna svoje biti, katerih noben računajoč razum popolnoma razloži in odgonetati ne more — ker so božanskega izvora!

Če se hočemo vrniti v te zdrave globine, če hočemo odoleti tej dobi razpadanja pa rasti v novo življenje za narod in za državo, se moramo otresti tiste filozofije, ki ji boljše izraza ne vem ko: naturalizem. Vsi dobri, pošteni, v svojem jedru zdravi člani našega naroda so poklicani sebe in druge teh spon osvoboditi pa se najti v skupnem delu in prizadevanju, da očuvamo naše najidealnejše dobrine!

Roman

ki bo zadivil slehernega čitatelja po svoji pestri vsebini, po visoki pesniški pripovedni sili,

ki je oblikovala na svojevrsen način prvo dobo naseljevanja kmeta v Kanadi,

izumiranje cowboyskega, prerijskega življenja pod pritiskom modernega poljedelstva —

Roman

prevarane ljubezni v samotni kanadske pokrajine —

Roman

prirode, človeka — časa:

„Človek se sklanja čez svojo preteklost...“

Spisal
Maurice
Constantin
Weyer

— nagrajen s Prix Goncourt —
začne izhajati v torek 8. aprila v
Slovenčevem podlistku

Red „Jugoslovanske krone“

Belgrad, 5. aprila. AA. Nj. Vel. kralj je na predlog predsednika ministrskega sveta in ministra zunanjih zadev ter na podlagi čl. 5 o redih in kolajnah z današnjim dnem podpisal in proglasil zakon o redu »Jugoslovanske krone«. Zakon se glasi:

V spomin osvobođenja in ujedinjenja kraljevine Jugoslavije ter v priznanje dela za kralja in domovino ter za državno narodno edinstvo se ustanavlja red »Jugoslovanske krone«.

Red »Jugoslovanske krone« ima 5 stopenj. I. stopnja: veliki križ z lento in zvezdo na prsni (grande croix). II. stopnja: isto kot pri prvi na ožji lenti in z manjšo zvezdo (Grand officier). III. stopnja: ista kot II. na lenti (Commandeur). IV. stopnja: ista kot III. stopnja samo manjša, na trikotnem traku (Officier). V. stopnja: kot IV. stopnja, samo da je v srebru na trikotnem traku (Chevalier).

Nadalje opisuje zakon, kakšen je ta red in kako se nosi. Red jugoslovanske krone zavzema tretje mesto med redi in sledi takoj po redu dvo-glavega belega orla. Red podeljuje kralj iz lastne pobude ali na predlog ministra. Osebe, odlikovane s tem redom so zabeležene v listu pisarne kraljevskih redov. Za ta red je predpisana redna taksa za rede. Kralj lahko oprostí odlikovano osebo plačila takse. Pri odlikovanjih iz kraljeve osebnosti pade in pri inozemcih ta taksa odpade. Po smrti odlikovanca reda ni treba vrniti.

ZAGREBAČKI ZBOR

5.-14. aprila 1930

VII. razstava avtomobilov

vseh vrst, motornih koles itd.

XI. specialni veliki sejem za poljedelstvo

(stroji, gnojila, potrebščine)

Za perutnino (5—8 aprila 1930) za polne, turist. in sporine potrebščine

Mednarodna fotografska razstava

Proti sejski legitimaciji brezplačni povratek na železnicih, na jadranskih parobrodih višji razred za ceno nižjega

Vprašanje manjšin med Italijo in Jugoslavijo

(Doktorska teza na Sorboni v Parizu.)

Pariz, začetkom aprila.

Nedavno je na pravni fakulteti Sorbone v Parizu g. Pièrre Jaquin branil tezo, v kateri obravnava italijansko-jugoslovanski manjšinski problem. — (Pièrre Jaquin: La Question des Minorités entre l'Italie et la Yougoslavie, Librairie du Recueil Sirey, 22, rue Soufflot, Paris V. e.) Delo, ki obsega 220 strani, je eno prvih znanstvenih obdelav celotnega italijansko-jugoslovanskega manjšinskega problema. Dejstvo, da je delo napisal Francoz, ki je v svrhu popolnoma objektivne obdelave problema osebno prepotoval vse sporno ozemlje, jasno kaže, kako pereč je v sestavi sodobne Evrope manjšinski problem in kako se ravno z znanstvenim delom hoče po možnosti razjasniti vse težkoče problema in ga tako po možnosti dovesti do končnega mednarodnega pravnega statuta. Za nas je delo še posebej važno, ker objektivno podaja težko stanje naše manjšine pod Italijo, ki s primerjavo s pravicami italijanskih optantov v Jugoslaviji naravnost izkazuje v kruto ironijo vseh načel in pravic, ki bi ga človeštvu morali diktirati principi naravnega prava.

Avtor deli delo v pet poglavij, ki obravnava v prvem poglavju popis Italijanov in Jugoslovancev v obmejnih pokrajinah, v drugem poglavju obravnava raznovrstne načrte o meji med Italijo in Jugoslavijo, v tretjem medsebojne obveze Italije in Jugoslavije z ozirom na zaščito manjšin, v četrtem poglavju položaj jugoslovanske manjšine v Italiji in v petem poglavju položaj italijanskih optantov v Dalmaciji. Dodatek tvorijo dokumenti, ki obsegajo vse pogodbe med Jugoslavijo in Italijo od rapalske pogodbe naprej.

V določitvi jugoslovanskega in italijanskega življa v obmejnih pokrajinah se avtor naslanja na štetje iz l. 1910, včasih tudi na ono iz l. 1900 in 1890, in se v kritiki tega štetja naslanja posebno na dr. Arturja Gavazzija in prof. Dainellija. Od prejšnje Primorske priznava avtor večino italijanskega življa deloma Gradišćanski pokrajini okoli Trbiža, v mestu Gorici, v Trstu in zapadno obalo Istre. Prehod med italijanskim in slovanskim življenjem ni nikjer počasn, ampak nenaden. Kjer preneha furlanska nišina in se pričenja primorsko hribovje, preneha tudi eksistenca italijanskega življa.

Drugo poglavje spremlja karte v raznih nariših o razmejitvi med Italijo in Jugoslavijo: meja iz londonskega pakta, Wilsonova črta, Tardieujeva kompromisna črta, ki je poleg Zadra predlagal Italiji tudi Sibenik in končno razmejitve iz rapalske pogodbe. Rapalska pogodba je prisodila Italiji ozemlje, ki ima 855.000 prebivalcev, od teh 365.000 Italijanov in 490.000 Jugoslovancev.

V tretjem poglavju obravnava avtor obveze Italije in Jugoslavije z ozirom na manjšine. Avtor ugotavlja neenakost velikih in malih držav v njih obvezah napram manjšinam, nepriznavanje načel nenaravnega prava od strani Italije, pravo opcije in privilegije, ki jih je morala Jugoslavija priznati italijanskim optantom, ki predstavljajo edino italijansko manjšino v Jugoslaviji. Na podlagi konvencij iz Santa Margherite obravnava avtor velike ugodnosti Italijanov v Jugoslaviji in izvrševanju advokatskih poslov italijanskih advokatov v naših uradih. Obratno obravnava ozkostrana določila kot protiučelnosti, ki so deloma priznana na podlagi enakosti našim državljanom v Zadru in na Reki. Na splošno pa vse naši manjšini od slovanskih obljub prvih let po okupaciji, ki so bile v Julijski Benečiji, ni ostalo nič in Italija tudi ni hotela podpisati nobenega mednarodnega dogovora o varstvu manjšin, ki so bili sklenjeni v okviru Društva narodov.

Največji del knjige pa obravnava položaj naše manjšine v Italiji (od str. 60—154). Avtor podrobno obravnava politiko italijanizacije v Julijski Benečiji, pohode proti slovanskim organizacijam, požig Narodnega doma v Trstu, akcije fašistov z organizacijo Balilla in Picole Italiane. Sikaniranje med delavstvom, favoriziranje izseljevanja Jugoslovancev v južno Ameriko ali pa v notranjost Italije, poitalijančevanje imen in druge nezgode, ki jih izvajajo oblasti s tem v zvezi. Posebno natančno obravnava šolsko vprašanje. Od 531 slovanskih šol z 827 učitelji ni ostala niti ena več, razen privatne šole pri Sv. Jakobu v Trstu in šole pravoslavne cerkvene občine v Trstu. Naštevava posledice Gentilijeve reforme, ki je uničila slovansko šolstvo, preganjanje našega učiteljstva, položaj srednjega šolstva in razlaga statistiko primorskega dijaštva, ki studira v Jugoslaviji. Podaja stanje našega časopisja ob sklenitvi premirja in preganjanje istega po italijanskih oblastvih. Preganjanje naših častnikov in slučaj g. Kemperleta. Uničenje časopisja in trenutni položaj naših listov. V posebnem odstavku obravnava pravico uporabe jezika, ki je danes povsod prepovedana. V poglavju: vera in cerkev, obravnava težak položaj naše duhovščine in preganjanje iste. Navaja slučaje sile od volitvah l. 1921 in preganjanje glagolske liturgije. Omenja konkordat, sklenjen ob priliki lateranskega dogovora, ki je pa še prezigoden, da bi mogel pokazati svoje posledice. Naštevava dogodke, ki so dovedli do razpusta vseh naših prosvetnih organizacij, potem ko je razložil njih visoko kulturno razširjenost in raznoterost. Obravnava delo »Dopolavora« in njegove naloge. V dolgem odstavku obravnava naše gospodarske organizacije v Julijski Benečiji in njih razpust, politično svobodo Jugoslovancev v Julijski Benečiji in njih organizacije, razpust »Edinosti«.

V poglavju: bodočnost jugoslovanske manjšine v Italiji. Avtor se vprašuje, da-li se bo z jugoslovansko manjšino zgodilo isto, kar se je zgodilo z našo manjšino v Furlaniji po l. 1896, ali pa se bo na italijansko-jugoslovanski meji razvila nova Alzacija-Lorena. Avtor ugotavlja, da bo postopanje Italije povzročalo sovražno intelligenco napram Italiji in pomnožilo pri njej čut patriotizma. Na maso vpliv ni tako močan, ker da je narod samo prešel izpod avstrijskega jarma pod Italijanskega. Tudi Italija gospodarsko izrablja bedo naroda in z realizacijami, kakor so one z vodovodom in Istri in izsuševanjem močvirja okoli Čepca. Vendar se kažejo med narodom znaki odpora, kjer bi po avtorjevem mnenju procent poitalijančenih moral biti mnogo višji nego je. Vendar da bi se mogla ustvariti med Italijo in Jugoslavijo Alzacija-Lorena evropskega značaja, bi bilo treba, da se v sosedni Jugoslaviji ustvari močna opora jugoslovanski manjšini v Italiji. Toda zdi se, da je nova država preveč zaposlena z notranje-političnimi problemi, da je težko politiko usmer-

Gospodarici morja

Položaj na londonski konferenci se je razjasnil v tistem pravcu, kakor je bilo že davno pričakovati. Anglija in Amerika sta prišli na »razorožitveno« konferenco že z medsebojno sklenjeno mornariško pogodbo. Vsa konferenca je bila diplomatska igra, ki je šla za tem, kako pridobiti ostale pomorske velike, da znižajo brodogojstvo. Amerika in Anglija sta — v posesti medsebojne tajne pogodbe — lahko kazali velikodušnost, ker jima medsebojni pakt itak zagotavlja gospodstvo nad morji. Francoska diplomacija je položaj iz vsega početka bistro ocenila in stavila zahtevo, da se še Francijo pritegne k tej dvojevi. Ker je anglosaška diplomacija to francosko zahtevo odbila, je Francija popustila v toliko, da je pristala na znižanje svojega brodogojstva tudi v tem slučaju, ako ji druge pomorske velike zagotovijo varnost od morske strani. Tudi na to niso pristali ne Angleži ne Amerikanci.

Mac Donald, oziroma delavska stranka se je sicer ogromno prizadevala rešiti konferenco. Kajti ugoden zaključek konference bi pomenil za delavsko stranko neizrečeno velik uspeh doma med volilstvom in velikanski prestiž po vsem svetu. Zato bi Mac Donald v skrajnem slučaju morda pristal na francosko zahtevo, da reši, kar se je rešiti še dalo. Toda tu se mu je uprlo angleško javno mnenje, katerega glasniki so naenkrat postali konservativci, — tisti konservativci, ki so bili sicer vedno za debelo prijateljstvo s Francijo kadar so bili na vladi. Toda kot opozicija so spretno izbrali razpoloženje v narodu, ki je več ali manj desinteziran na Evropi in njenih problemih. Angleški na-

rod je namreč nezaupljiv napram Evropi. Boji se, da bi ga vsakršna vojaška zveza s katerokoli evropsko državo prej ali slej zopet zapletla v krvavo vojno, kakor je bila svetovna. Zato so pač preradostno pozdravili zvezo z Ameriko, — ker bi edino le ta mogla biti Angliji nevarna. Z Evrope pa, ki je tako needlna in razklana med seboj, pa se jim zdi, da je najbolje, ako imajo čim manj posla. Anglija si z drugimi besedami, napram Evropi pridržuje vse pravice, a ne sprejema nikakih obveznosti. Kakor hitro se je toraj zdelo, da Mac Donald odstopa od svojega tolikrat proglašene načela: nobenih zvez več! (čeprav jo je sklenil z Ameriko) in je bil videz, da vendarle hoče ugoditi Franciji, tedaj so se oglasili konservativci in vrgli med ljudstvo: to nas preveč kompromitira in nas potegne v vrtnice evropskih razprtij! Konservativci vedo, da bodo s tako politiko imeli vse Angleže za seboj. Isto vedo pa tudi pri delavski stranki — zato sedaj tako nenaden konec konference! Angleži in Amerikanci so sedaj vrgli na mizo odkrito svoje karte. Pokazal se je pakt med Anglijo in Ameriko, h kateremu sta — bolj radi lepšega — prilegnili še Japonsko v razmerju tonaže 15:15:0, ali jasneje povedano 30:0.

Razorožitveni konference bo morda kak dobronisliki diplomat še skušal vbrizgati kako injekcijo, da jo ohrani za nekaj dni pri življenju. Dejansko pa je končana. Gospodarici morja pa ostanele slejkoprej nespremenjeno Anglija in Amerika.

Franc. senat odobril Youngov načrt

Pariz, 5. aprila. n. Debata o Youngovem načrtu v senatu je potekala mirno ter se je razpravljalo skoro samo akademično. Poročevalec finančne komisije Drummond je izjavil, da je Dawesov načrt dobro funkcioniral in da ga je Nemčija brez vidnega znaka slabosti lahko izpolnjevala, da pa je Dawesov načrt vendarle

moral izginiti, ker so se v njem še vedno nahajali ostanki politične napetosti povojnih let in posebno, ker je radi svojega začasnega značaja onemogočal izpraznitev Porenja.

Pariz, 5. apr. n. Francoski senat je danes po dolgi razpravi odobril Youngov načrt z 284 proti 8 glasovom.

Gandi je pesimističen

London, 5. apr. n. Župan v Kalkuti, ki je bil pred kratkim obsojen radi hujskajočih govorov, pozivlje na generalno stavko, da podpira s tem Gandijev odpor. Gandi sam pa je v nekem intervjuju že priznal, da uspehi njegove kampanje niso zelo veliki. Izjavil je, da z gotovostjo pričakuje, da bo aretiran. Zdi se, da upa, da bi z njegovo aretacijo njegovo gibanje dobilo nove impulze.

London, 5. apr. n. Gandi je danes z 8 pristaši končal svoje potovanje 200 milj in prišel v malo obrežno mesto Dandi v zalivu Bombay. Jutri namerava s svojimi pristaši posku-

siti, da prekrši angleške vladne določbe o solnem monopolu. To bo znak za začetek pasivne resistance po vsej Indiji.

Spopadi stavkajočih železničarjev s policijo

London, 5. apr. n. V Bombayu je prišlo včeraj do spopadov s stavkajočimi železničarji, ki so poskušali napasti in zavzeti tovorni kolodvor. Železničarji so obmetavali policijo s kamenjem, nakar je morala policija streljati ter je bilo težko ranjenih 30 demonstrantov.

Otvoritev zagrebskega zbora

Zagreb, 5. aprila. r. Danes dopoldne se je otvoril zagrebski velesjem. Svečani otvoritvi so prisostvovali zastopniki oblasti, ban Šilović, nadškof dr. Bauer, zagrebski župan dr. Srkulj in drugi. Goste je pozdravil dr. Rudolf Erber, ki je naglasil važnost velesjema za gospodarsko življenje.

Obsojeni žel. uradniki v Subotici

Belgrad, 5. apr. k. Kakor poročajo iz Subotice so bili obsojeni nekateri bivši uradniki pri subotičkem železniškem ravnanstvu, ki so bili obtoženi radi korupcije, po zakonu o pobijanju korupcije na tri leta ječe.

Zločini 12letne deklice

Saarbrücken, 5. apr. n. Tu je bila aretirana 12letna deklica Katarina Riefer, ki je umorila eno dete, štiri druge pa odpeljala in težko poškodovala. Deklica priznava svoja dejanja. S tem je pojasnjena cela vrsta zločinov, ki so že teden dni razburjali prebivalstvo v Saarbrücknu in ki v kriminalni zgodovini nima para. Dne 31. marca so našli na nekem travniku pri pokopališču truplo 3 in pol letne deklice, prihodnje dni je zaporedoma zmanjkalo več malih otrok. — Enega od teh otrok, neko 4letno deklico so našli, ko je taval okrog popolnoma zmešana. Na vratu in pod očmi se ji je poznalo, da je bila davljena. Neki drug otrok je še srečno našel pot domov in je pripovedoval potem staršem, da ga je vzela s seboj neka ženska, da ga je na samotnem kraju vrgla na tla, davila in praskala in potem vrgla v jamo za pesek. Dva druga otroka sta se vrnila domov s hudimi praskami in drugimi poškodbami. Smatra se, da gre zopet za slučaje, slične onim, kakor so se dogajali v Düsseldorfu.

Solo in na Hvaru 16 otrok svojo Solo. Največ otrok je v Splitu in Krku (127 oziroma 153). V letu 1929 je na Hvaru padlo na 5 deklic, ki so imele svojo Solo, ravno tako je imelo 2 deklice in 2 fantičkov otroški vrtec. Po avtorjevem mnenju je vsega skupaj v Dalmaciji 4426 Italijanov in 1547 občinah. Po avtorjevem mnenju italijanski optanti v Jugoslaviji nimajo nikake bodočnosti. Narod se je od njih preveč oddaljil in je njih gospodarska moč zmiraj manjša. Tudi se mlajši rod, ki odhaja v Italijo, v Dalmacijo več ne vrača.

Komparativna študija g. Jaquina je silno dobro dobro izvedena in smo lahko hvaležni sinu prijateljskega naroda, da je z velikim trudom zbral toliko zanimivih podatkov v celoto in predstavil bol našega naroda celemu svetu. Avtorju, ki je z delom pridobil naslov doktorske časti, iskreno čestitamo. Delo, ki bo zelo dobro prišlo naši inteligenci, se lahko naročuje preko jugoslovanske knjižarne. Cena 30 frankov.

Uspešna propaganda slov. vinogradnikov

Belgrad, 5. apr. r. Radi velike krize na vinskem trgu so naši vinogradniki podvzeli korake za čim večjo propagando za naša vina v sosednih državah. Posebno v Češkoslovaški, Poljski in Avstriji. Vinogradniki iz Slovenije so to vprašanje rešili na zelo praktičen način. Pred kratkim so v Gradcu otvorili svojo lastno vzorčno klet, s katero je združena pivnica in prodajalnica vina, v kateri so zastopane vse vrste slovenskega avina, zlasti za ljutomerskega. Kakor se sedaj vidi pri pivnici na poskušnjo, bo v najkrajšem času prinesla zadovoljive uspehe za naš izvoz. Temu primeru bodo sledili tudi vinogradniki iz naše države.

Jugoslovanski teden v Dresdenu

Belgrad, 5. apr. r. Ravnatelj Mittel-Europa Instituta Lippe in njegov namestnik se že več dni mudita v Belgradu. Obiskala sta namestnika zun. ministra, trgovinskega ministra in prosvetnega ministra. Stavila sta mu predloge, da se za časa mednarodne higijenske razstave v Dresdenu priredi propagandni teden za Jugoslavijo. V okviru tega propagandnega tedna bi se priredila turistična razstava in razstava naših izvoznih predmetov, ki prihajajo vpoštev za izvoz v Nemčijo. Razen tega bi jugoslovanski umetniki razstavili svoja dela. Jugoslovansko glasbeno društvo bi priredilo več koncertov. Institut je zastopal Wege, ki bo ostal v zvezi z našimi gospodarskimi in kulturnimi ustanovami in bo izvršil vse pripravne za jugoslovanski propagandni teden.

Samomor Slovenke v Zagrebu

Zagreb, 5. aprila. r. Sinoči so v bližini prostora hrvatskega veslaškega kluba na Savi našli žensko obleko in ročno torbico z dvema pismi, naslovljenima na nekega zagrebskega odveta, oziroma na trgovca Karasa v Novem mestu v Sloveniji. O najdbi je bila obveščena policija. Ugotovljeno je, da gre za 22-letno Slovenko Anko Karasa, za katero se misli, da je izvršila samomor s tem, da je skočila v Savo.

Angleški igralci v Zagrebu

4. aprila 1930

White Cargo (Beli tovor).

Ko sem videla »English Players« pri njihovi drugi predstavi v Narodnem gledališču v Zagrebu, sta si tamošnja publika in kritika že ustvarili svojo oceno. Publika je to pokazala z burnim odobravanjem, a novine so primerjale Angleže (seveda so bili med njimi tudi Skoti in Irski) celo z Hudožestveniki, tako da ostane meni samo pripomba, da so napravili name umetniško i ntehiško zelo ugoden vtis, predvsem radi docela neprisiljenega in skladnega igranja posameznikov, tako da se je razvil ansamble, ki nam je povsem predočil življenje in mentaliteto, katero so nam hoteli pokazati. Pri pomnjam, da je njihova dikcija brezhibno lepa, in da nič ne trpi od pretirane »naturalizma«, ki na odru dostikrat zaide v nerazumljivo moljanje.

Kakor vojska v Sheriffovi drami »Journey's End« (Konec potovanja), tako je v »White Cargo« tropska dežela pravi junak, ali bolje rečeno, junakinja. Kot nedolžni zeleni raj se prvič pokaže kavčukova plantaža novodoletemu, nepokvarjenemu Longfordu (Philip Howard). In že se pojavlja posebljena poguba tega raja, pestra in gladka kot kača, vročerkovna in mrzlosrčna, rjava mulatka Tondeleyo (Margaret Vaughan). Vročica, neusmiljeni solnčni žarki, vlaga, osamljenost, vse vpliva porazno na zdrave in živčevje belih mož, ki tukaj garajo in životarijo, da bi imel avtomobilist svoje kavčukaste obroče, kot nam poje Weston (Edward Stirling), ki skriva svoje razdrapanje živce in neizmerno domotožje za krinko cizima in osornostjo. Uboji dobrosrčni zdravnik (Frank Reynolds), ki mu je že v mladih letih demon alkohol skvaril kariero, se v tem zelenem peklu spokori za pod vplivom piljače nezavedno storjen greh, ter skuša tovariše rešiti in bodriti kar se da. Na manj trpi duhovnem misijonar (Ivan Reid); toda tudi njegovi idealni nazorji so se že precej omajali, odkar je prišel v to tropsko, za beloga človeka nevarno deželo Ashley (Sam Wilkinson), »mož, ki se vrne domov« — in sicer v prvem dejanju — je postal napol bebast. Z otroško grozo se boji, da se bo njegov povratek v belo domovino mogoče že v zadnjem hipu preprečil. Toda najbolj pogubonosno vplivajo afriške trope na mladega idealista, praktikanta Longforda (Philip Howard). Njegova rešitev po osvojenem Westonu je obenem zmaga jasne duše nad temnim pragozdom. Kot nebeski glas nam zveni hripava sirena starega rečnega parnika. Kot božji sel prihaja njegov neumiti in-neobriti, toda pošteni in krepi poveljnik. Tuleča kot žival v elementarni grozi pred smrtjo izgine pošastna Tondeleyo v pragozd. Longford gre domov. Nezvestnega ga nosijo na ladjo. Weston (»mož ki ostane«) pa pozdravlja novega praktikanta, ki mu zopet in takoj gre na živce v svoji neznoosno naivni nezkušnosti.

Danes ponavljajo English Players Sheriffovo igr »Journey's End« in 5. in 6. aprila bodo gostovali v Belgradu.

G. Reynolds ml. je dejal, da nameravajo na vsak način v prihodnjem letu zopet posetiti Jugoslavijo in ob tej priliki tudi obiskati Ljubljano. Na poti iz Trsta v Zagreb so se v sredo jutraj pol drugo uro mudili v Ljubljani in ob lepem pomladanskem vremenu je mesto nanje napravilo naugodnejši vtis.

Dunajska vremenska napoved. Severne Alpe: Zelo oblačno. Velika verjetnost lahkih padavin in neviht. Toplo. Nevarnost gorskih plazov. Južne Alpe: Oblačno. Deževno. Verjetnost neviht. Toplo. Velika nevarnost plazov.